

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра журналістики

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ВОЄННОГО ЧАСУ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Журналістика

Спеціальність 061 Журналістика

Галузь знань 06 Журналістика

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Інформаційна політика воєнного часу
Викладач (і)	Шлемкевич Тетяна Вікторівна
Контактний телефон викладача	
Е-mail викладача	tetiana.shlemkevych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вт.15:00-16:00

2. Анотація до навчальної дисципліни

В умовах гібридної війни, де інформація є зброєю, критично важливо, щоб майбутні журналісти розуміли механізми формування державної інформаційної політики, протидії дезінформації, а також етичні та правові аспекти своєї професійної діяльності. Курс розкриває теоретичні основи державної інформаційної політики в умовах надзвичайного та воєнного стану, а також надає студентам-журналістам практичні інструменти для ефективної протидії дезінформації, пропаганді та маніпуляціям.

Предметом вивчення є теоретичні засади та практичні механізми реалізації інформаційної політики держави в умовах війни, а також роль та відповідальність журналіста у цьому процесі.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою курсу є формування у студентів системних знань про особливості інформаційної діяльності під час бойових дій та розвиток практичних навичок для професійної роботи в умовах інформаційної війни, з дотриманням професійних стандартів та етичних норм.

Цілі :

1. Вивчити базові концепції та моделі інформаційної політики воєнного часу.
2. Розглянути правові засади діяльності медіа в умовах надзвичайного стану та воєнного стану.
3. Дослідити міжнародний досвід регулювання інформаційного простору під час конфліктів.
4. Навчитися розробляти медіа-стратегії для висвітлення військових подій.
5. Опанувати навички верифікації інформації та роботи з першоджерелами в умовах обмеженого доступу.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

ЗК01.Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК04.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК06.Здатність до адаптації та дій в новій ситуації

ЗК08.Здатність навчатись і оволодівати сучасними знаннями

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності

СК05. Здатність ефективно просувати створений медійний продукт

Програмні результати навчання

ПР 10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей досягнень.

ПР 11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

ПР 12. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, іноземною мовою.

ПР 14. Генерувати інформаційний контент для будь-якого виду ЗМІ за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

ПР16. Планувати свою роботу та роботу колег, спрямовану Як на генерування інформаційного контенту, так Кадрове забезпечення Матеріально-технічне Забезпечення Інформаційне та навчально-методичне забезпечення створення медіапродукту, а також його промоцію.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни (90 год.)	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	061 Журналістика	7	Нормативна

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	Лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Інформаційна війна та її місце в сучасних конфліктах. Що таке інформаційна війна та як вона відрізняється від психологічних операцій. Історичні приклади інформаційних кампаній: від пропаганди Першої світової війни до сучасних кібератак. Аналіз концепції "гібридної війни" та ролі інформації як її ключового компонента.	2	2	10
Тема 2. Засади державної інформаційної політики в умовах війни. Мета, принципи та інструменти державної інформаційної політики в умовах воєнного стану. Розмежування понять "інформаційна безпека", "державна таємниця" та "суспільна обізнаність". Міжнародний досвід: як Ізраїль, США, Велика Британія керують інформаційним простором під час конфліктів.	2	4	10
Тема 3. Пропаганда та дезінформація: методи, цілі, наслідки. Класифікація пропаганди (чорна, біла, сіра). Типові пропагандистські наративи та їх психологічні механізми (наприклад, апеляція до емоцій, створення "образу ворога"). Аналіз кейсів: маніпуляції під час війни в Іраку, фейки про "пробірки" та "хімічну зброю" тд.	2	2	10

Тема 4. Російсько-українська інформаційна війна: хронологія та етапи. Системний огляд російської пропаганди, спрямованої проти України. Від маніпуляцій щодо НАТО та української мови до масштабних фейків про "нацистів" та "лабораторії". Аналіз трансформації наративів до та після 24 лютого 2022 року.	2	4	10
Тема 5. Комунікаційні стратегії. Взаємодія з аудиторією та суспільством. Як формувати єдиний інформаційний простір. Роль єдиного телемарафону, офіційних джерел та незалежних медіа. Розробка комунікаційних стратегій для різних аудиторій: внутрішньої (ВПО, жителі окупованих територій) та зовнішньої (міжнародна спільнота, діаспора).	2	2	10
Тема 6. Етика та стандарти журналістики у воєнний час. Ключові етичні дилеми: висвітлення жертв, робота з чутливим контентом, баланс між об'єктивністю та патріотизмом. Правила роботи з військовими, військовою цензурою та волонтерами. Міжнародні кодекси журналістської етики в умовах конфліктів.	2	4	10
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточне опитування, аналіз текстів та медіа-матеріалів, самостійна робота – 20 балів. Індивідуальне завдання (проект) – 20 балів Контрольна робота – 10 балів. Підсумкова письмова робота (екзамен) – 50 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова робота у вигляді контрольної.

Семінарські заняття	Відвідування та активна участь студентів у роботі практичних занять є обов'язковою умовою успішного складання курсу. На практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на практичному занятті оцінюється за 5-бальною шкалою в залежності від повноти відповіді студента. Завдання : 1.Проект "Аналіз фейкової кампанії". Студенти отримують завдання проаналізувати одну з російських фейкових кампаній, що стосувалася України. Завдання: Визначити першоджерела фейку (соціальні мережі, Telegram-канали, російські ЗМІ). Зрозуміти, на яку аудиторію був спрямований фейк і які емоції він мав викликати (страх, гнів, зневіру). Підготувати детальний матеріал (у форматі статті, відео чи інфографіки), який би спростовував цей фейк, використовуючи лише перевірені дані та відкриті джерела (OSINT). 2. Практична робота "Інформаційний штаб" Студенти об'єднуються в групи, кожна з яких стає "інформаційним штабом" або "медіацентром" і отримує завдання розробити комунікаційну стратегію. Наприклад :
---------------------	--

	Розробити стратегію для інформування населення на окупованих територіях. Створити кампанію для протидії втомі від війни у суспільстві. Підготувати серію матеріалів для міжнародної аудиторії, що пояснюють суть війни. 3. Завдання "Верифікація в реальному часі" Під час заняття викладач надає студентам кілька новин з різних джерел (змішані правдиві та фейкові). Завдання: Протягом обмеженого часу (10-15 хвилин) студенти мають перевірити достовірність кожної новини, використовуючи доступні онлайн-інструменти (Google Maps, TinEye, Whois та інші). Надати короткий звіт: "Правда/Фейк, бо...".
Умови допуску до підсумкового контролю	Для отримання допуску до підсумкового контролю студенту необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Форма контролю (екзамен). Форма здачі (комбінована).

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність: Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час контрольних модульних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Відвідування занять :

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях.

Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.)».

Покликання: <http://surl.li/kedzc>

Для отримання допуску до підсумкового контролю студентів необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.

Неформальна освіта: Під час навчання студентам пропонується проходження додаткових курсів на платформах Prometheus, ВUOnline та Coursera за відповідних предметним спрямуванням. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

Покликання : <http://surl.li/dzryl>

8. Рекомендована література

1. Jain A. K., Sahoo S. R., Kaubiyal J. Online social networks security and privacy: comprehensive review and analysis. Complex Intell. Syst.
2. Аксьонова Н. Дослідження мас-медіа в умовах інформаційної війни. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2017. Вип. 48. С. 480–493. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2017_48_37 (дата звернення: 11.01.2026).
3. Беата Бель, Олександр Бурмагін, Томаш Патора, Олег Хоменок. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. Київ, 2013. 190 с. URL: <https://irrp.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/verstka.pdf> (дата звернення: 11.01.2026).
4. Горбулін В. Як перемогти Росію у війні майбутнього. Київ : Брайт Букс, 2021. 248 с.
5. Дубов Д. В. Державна інформаційна політика України в умовах гібридного миру та війни. Стратегічні пріоритети. 2016. № 3. С. 86–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_3_12 (дата звернення: 11.08.2025).
6. Журналістика-2022: безпека, стійкість, етика. URL: <https://www.osce.org/uk/projectcoordinator-in-ukraine/518148> (дата звернення: 11.08.2025).
7. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 11.08.2025).
8. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України від 23.09.1997 № 539/97-ВР (зі змінами станом на 16.07.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-vp#Text> (дата звернення: 11.08.2025).

9. Збірник документів ради Європи: Безпека журналістів. Рада Європи, 2017. URL: <https://rm.coe.int/final-collection-of-documents-safety-of-journalists-ukr/16809e458c> (дата звернення: 11.01.2026).
10. Золотар О. О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. 446 с.
11. Презентовано Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/prezentovanocentr-strategichnihkomunikacij-ta-informacijnoyi-bezpeki> (дата звернення: 27.08.2025).
12. Косогоров О., Сірик А. Основні проблемні питання та напрями підвищення ефективності державної інформаційної політики України в умовах гібридної війни. Інформаційний вимір гібридної війни: досвід України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ : НУОУ, 2017. С. 44–46. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/zbirn-gibr-mizhn-konf.pdf> (дата звернення: 11.08.2025).
13. Курбан О. В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі : навч. посібник. Київ : ВІКНУ, 2016. 286 с. URL: https://mil.univ.kiev.ua/files/222_1044284240.pdf (дата звернення: 11.08.2025).
14. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с. URL: <https://www.aup.com.ua/uploads/momg.pdf> (дата звернення: 11.08.2025).
15. Мудра І. Поняття "фейк" та його види у ЗМІ. Теле- та радіожурналістика : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2016. Вип. 15. С. 184–188.
16. Поради для журналістів у час війни. URL: <https://filter.mkip.gov.ua/wpcontent/uploads/2022/04/porady-dlya-zhurnalistiv-u-chas-vijny.pdf> (дата звернення: 11.08.2025).
17. Посібник до навчального курсу щодо безпеки журналістів. URL: <https://rm.coe.int/bezpeka-zhurnalistiv-posibnyk-final-print-1-/1680a3f8df> (дата звернення: 11.08.2025).
18. Почепцов Г. Г. Сучасні інформаційні війни. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 498 с.
19. Правові засади діяльності журналістів в Україні : роз'яснення Міністерства юстиції України від 04.10.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0062323-11#Text> (дата звернення: 11.08.2025).
20. Саморукова О. Маніпулятивні технології у висвітленні зарубіжними ЗМІ ситуації в Україні. Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ, 2017. Вип. 48. С. 351–359.
21. Шлемкевич Т. В. Дезінформація в українському інформаційному просторі як виклик сьогодення. Вісник Прикарпатського університету. Політологія. 2020. № 14. С. 85–89. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/politics/article/view/5992/6273> (дата звернення: 11.08.2025).
22. Шлемкевич Т. В. Інформаційно-комунікаційні чинники впливу на громадянське суспільство в сучасній Україні. Політикус. 2019. № 5. С. 38–43. URL: http://politicus.od.ua/5_2019/7.pdf (дата звернення: 11.08.2025).
23. Щетініна Л. В., Рудакова С. Г., Труш О. А. Маніпулятивний вплив масмедіа: механізм, наслідки та рекомендації щодо протидії. Бізнес Інформ. 2019. № 5. С. 246–252. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-5-246-252> (дата звернення: 11.08.2025).
24. Як працювати журналістам під час воєнного стану. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/yakpratsyuvaty-zhurnalistam-pid-chas-voyennogo-stanu-i44357> (дата звернення: 11.08.2025).

